

Valtiovarainministeriö

s.1 (3)

Vasemmistoliiton lausunto luonnoksesta kuntarakennelain muuttamisesta

Vasemmistoliitto on huhtikuussa 2012 ja maaliskuussa 2013 antanut edelliset lausuntonsa kuntauudistuksesta. Puolue näki tuolloin välttämättömänä uudistaa kuntarakennetta, eikä tämä uudistamisen tarve ole edelleenkaan kadonnut. Osa kunnista on ajautunut suuriin vaikeuksiin, eikä niiden ennuste lähitulevaisuuden suhteen ole kovin hyvä. Monilla kunnilla on lisääntyvässä määrin vaikeuksia järjestää palvelut kuntalaisille.

Vasemmistoliiton näkemyksiä kuntarakennelain muuttamisesta lausuntopyynnössä pyydettyjen teemojen mukaisesti:

Kaupunkiseutuperusteista

Lakiesityksessä on asetettu viisi eri kaupunkiseutuperustetta. Perusteet koskisivat vain niitä työssäkäyntialueita, joissa on vähintään 100 000 asukasta. Tarkasteltavista kaupunkiseutuperusteista tulisi täytyä neljä viidestä, jotta valtiovarainministeriö voisi asettaa erityisen kuntajakoselvityksen. Kuitenkin pelkän keskustaajamaperusteen täytyminen riittäisi yksinäänkin käynnistämään menettelyn.

Vasemmistoliiton mielestä on hyvä, että kuntarakennelain muutosesitys on rajattu koskemaan vain yli 100 000 asukkaan kaupunkiseutuja. Näillä alueilla muutostarve on suurin ja alueiden merkitys on kansantaloudelle keskeinen. Kaupunkiseuduilla väestön ikärakenne on terve, talous vielä kohtuullisessa kunnossa ja elinkeinoelämä vilkasta, mutta alueilla on muita ongelmia, jotka vaativat ratkaisuja. Niitä ovat mm. maankäyttö, asuntotuotanto, liikenne, ympäristö sekä yhdyskuntarakenteen pirstoutuminen ja kaupunkiseutujen sisäinen eriarvoistumiskehitys. Näiden haasteiden voittaminen vaatii koko kaupunkiseudun käsittävää yhteistä päätöksentekojärjestelmää.

Yhdessä rajat ylittäen

Vasemmistoliiton mielestä on tärkeä pyrkiä välttämään ajattelun jumiutumista pelkästään olemassa oleviin rakenteisiin, jotta mahdollistetaan myös uutta kasvua. Toimialarajojen häivyttämisellä voidaan saada aikaan uudenlaista yhteistyötä. Aina ei välttämättä tarvita lisää rahallisia resursseja, jos asioita opitaan tekemään uudella tavalla ja entistä paremmin. Olennaista on vahvistaa perustaa uuden luomiseen, sillä eteenpäin katsovassa yhdessä tekemisen ilmapiirissä saavutetaan parhaat tulokset. Kokonaisuutta on

kehitettävä esim. talouden ja elinkeinoelämän näkökulmasta koko alueen läpileikkaaviksi tavoitteiksi.

Vasemmistoliiton mielestä lakiesityksessä asetetut kaupunkiseutuperusteet: Työpaikkaomavaraisuus, pendelöinti, lähitaajamaperuste, asuntomarkkinaperuste ja taloudellinen eriytymisperuste vastaavat suurten kaupunkiseutujen ongelmiin.

Menettelystä

Lakiesityksen menettelyjä ovat kaupunkiseutuperusteiden tarkastelu, erityisen kuntajakoselvityksen suorittaminen, selvityksen käsittely alueen kunnanvaltuustoissa ja mahdollinen valtioneuvoston määräämä kansanäänestys kunnissa, joita kuntajakoselvittäjän ehdotus koskee.

Vasemmistoliiton mielestä lakiesityksessä on perusteltuja menettelytapoja. Selvittelyprosessin kautta on mahdollista saada päätöksenteon pohjaksi kuntajakoselvittäjän analyysi ja ratkaisuehdotukset, kuntapäätäjien linjaukset ja kuntalaisten mielipide. Vasemmistoliiton mielestä on syytä kuitenkin tarkkaan tutkia alueellisen kansanäänestyksen perustuslailliset ulottuvuudet ennen kuin lakiesitys hyväksytään.

Valtioneuvoston päätösvallan rajoista

Vasemmistoliitto on varsinaisen kuntarakennelain valmistelun yhteydessä maaliskuussa 2013 lausunnossaan todennut seuraavaa:

”Samaten tulisi valtioneuvostolla olla toimivaltaa, mikäli selvitysvelvollisuudessa olevalla alueella ei päästä sopimukseen sellaisesta alueen toiminnallisesta kokonaisuudesta, jonka puitteissa kunnalliset peruspalvelut voidaan laadukkaasti ja tasapuolisesti järjestää.”

Nyt lausunnolla olevassa kuntarakennelain täydennysesityksessä on päädytty lisäämään valtioneuvoston toimivaltaa tiukoin reunaehdoin. Valtioneuvosto voisi siis jatkossa päättää kuntaliitoksesta myös vastoin valtuuston tahtoa mikäli kuntajakoselvittäjän esitys ja alueen kuntalaisten mielipide on kuntaliitokselle myönteinen.

Vasemmistoliitto kannattaa toimivallan lisäämistä, jos sen avulla voidaan edistää alueen yhdyskuntarakenteen eheytymistä, palvelujen tasavertaista saatavuutta, yhdenvertaista verotusta ja estää alueiden sisäistä eriarvoistumista. Samalla vasemmistoliitto toteaa, että tämä toimivallan tarkastelu olisi tullut tehdä esityksemme mukaan jo vuosi sitten varsinaisen kuntarakennelain hyväksymisen yhteydessä. Nyt annettava lain täydennysesitys on aiheuttanut kunnissa epätietoisuutta, lisäksi se tulee liian myöhään ja pahimmillaan sekoittaa jo meneillään olevia selvitysprosesseja.

Vaikutusarvioinnista

Laissa asetetut perusteet koskisivat 33 kuntaa eli 9 työssäkäyntialueen keskuskuntaa ja 24 kehyskuntaa. Huomionarvoista on, että esim. Kainuun ja Lapin maakunnissa yksikään

kunta ei ole lakiesityksen vaikutuspiirissä. Lain alueellisesta kattavuudesta vallitsee näkemyksemme mukaan paljon virheellisiä käsityksiä, sillä moni syrjäseutujen päättäjä ja kuntalainen on ollut yhteydessä kansanedustajiin ja kysellyt ”pakkoliitoslain” vaikutuksista oman kuntansa toimintaan. Jatkossa on annettava täsmällisempää informaatiota uuden lain tarkoista kriteereistä esim. 100 000 asukkaan työssäkäyntialuerajauksesta.

Lakiesityksessä on kattavasti selvitetty lain vaikutuksia talouteen, ympäristöön, viranomaisten toimintaan ja henkilöstön asemaan, kunnalliseen demokratiaan, tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen, kansalaisryhmien asemaan, lapsiin ja nuoriin, yhdistystoimintaan sekä tietoyhteiskuntaan.

Vasemmistoliiton mielestä em. arvioinnit ovat kattavia. Jatkossa on kuitenkin luottamuksen ilmapiihin rakentaminen ja demokratian kehittäminen nostettava kuntauudistuksen kärkiteemoiksi. Pelko vaikutusmahdollisuuksien murenemisesta on vakava kuntauudistusta uhkaava tekijä ja tähän luottamuspulaan ja demokratiavajeeseen on mahdollista luoda kestäviä ratkaisuja samanaikaisesti meneillään olevassa kuntalain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Helsinki 28.3.2014

Vasemmistoliitto r.p.

Marko Varajärvi
puoluesihteeri